

Privést světové hvězdy vážně není snadné. Poměrně těžký název Litomyšl málokterá z nich dokáže být jen vyslovit.

MAREK ŠULC

Foto: František Renza

Nemusíme se bát být progresivní

Festival Smetanova Litomyšl je kouzelný nejen udržováním odkazu nejslavnějšího litomyšlského rodáka a malebným prostředím, ale také žánrovými přesahy. Dramaturgovi Marku Šulcovi, někdejšímu profesionálnímu pěvci, se výtečně daří vyvážit očekávání „tradicionalistů“ i hledačů nových hudebních zážitků.

TEXT: TOMÁŠ S. POLÍVKA

Smetanova Litomyšl měla už v předchozích letech, vzhledem ke koncepci festivalu, do které by nezapadla vyloženě experimentální soudobá hudba, řadu „přiměřeně“ odvážných programových bodů. Zdá se, že v originálních dramaturgických krocích pokračujete, je to tak?

Základními pilíři, což je opera, symfonická hudba, komorní hudba, stará hudba a v rámci jednoho koncertu i jazz, navazujeme na tradici festivalu. Co se týká opery a symfonické hudby, jde o skladby z tradičního spektra. Romantismus, klasicismus, muzika 20. století. Soudobou hudbu ale zařazujeme například v rámci objednávek pro mladé publikum. V roce 2025 napsal dětskou operu Zdeněk Král, letos Miloš Orson Štědroň. Do budoucna bych chtěl prezentaci soudobé hudby ještě rozšířit.

Publikum koncertů konaných na zámku je zaměřené tradičněji. Ovšem letos, vzhledem k festivalovému tématu Natura, jsme se s dirigentem Davidem Robertsonem a Českou filharmonií domluvili, že zazní i Stravinského *Svěcení jara*. Jde sice o dílo z roku 1913, ale zároveň o hudbu velmi progresivní.

Soudobá hudba má místo na komorních koncertech. V roce 2025 zařadil slavný anglický barytonista Gerald Finley do svého písňového večera soudobé kompozice. Stejně tak letošní hvězda, basbarytonista Bryn Terfel, interpretuje i skladby soudobých velšských autorů. Skladatel Jan Jirásek vstoupil na náš popud do projektu s Geisslers Hofcomedianen a napsal pro Musicu Floreu novou skladbu vytvořenou na základech barokní muziky.

Nekonvenční bývají satelitní koncerty festivalu.

Letos například program *Passion for Glass* ve sklářské huti v Českých Milovech, se skladbami od J. S. Bacha po Philipa Glasse.

Což mělo zajímavou genezi. Majitel Galerie na Milovské huti Pavel Kysilka chtěl vztáhnout koncert k exponátům, které vystavuje. Samozřejmě jsme se shodli na Glassovi. Jeden z exponátů ovšem pochází už z poloviny 17. století a majitel si přál,

Foto: Ivan Krejza

Na mapě velkých evropských festivalů zatím Smetanova Litomyšl není, ale už víme, že „septanda“ mezi umělci funguje.

aby zazněla i muzika této doby. Tak vzniklo zadání pro houslistku Irenu Jakubcovou a violoncellistu Václava Petra, aby zahráli „od Bacha po Vlacha“.

Zmínil jste letošní téma festivalu – Natura.

Jak se projevilo v dramaturgii?

Když jsem loni na pozici hlavního dramaturga nastupoval, zvolil jsem téma *Vášeň*, protože vašeň hýbe s interprety i skladateli a také my jako pořadatelé jsme se s vášní pustili do práce. Pro následující ročníky chceme volit podobná nadčasová témata, která se budou linout festivalem.

Tématem Natura jsme chtěli především vypíchnout pestrost. Interpretační i žánrovou. Nejen co do historických epoch. Do programu se dostal například muzikál. Nebo soudobý tanec s muzikou Ivana Achera, na téma novely Richarda Bacha *Jonathan Livingston Racek*, v interpretaci Dekkadancers a hráčů České filharmonie. Druhou souvislostí bylo místo, kde se festival koná. Jsme v malém městě, blízko přírodě. A tou třetí řád. V přírodě je řád, i hudba má řád.

I hudbou jsem chtěl ilustrovat přírodu v různých aspektech. *Svěcení jara* je drsná skladba, kde nám příroda nedává nic zadarmo. Ale vedle něj zazní i Beethovenova *Pastorální*, evokující idylickou tvář přírody. S Ivanem Liškou, jehož soubor přijede z Mnichova, jsme zvolili choreografii *Im Wald*. Také *Jonathan Livingston*

kteří dirigovala Migra Gražinyté-Tyla, s náročným programem, jakým je hudba Mieczysława Weinberga i Dmitrije Šostakoviče. Sice jsme koncert pořádali v Jízdárně s menší kapacitou, ale v té Jízdárně sedělo tři sta dokonale poučených posluchačů. Vedle toho jsme nabídli i *Figarovu svatbu*, která sice nemů-

Dramaturg musí řešit vyprodání hlavní scény na zámeckém nádvoří, která má kapacitu 1100 diváků. Pokud bych tam dal například věci, jaké píše Miroslav Srnka, je mi jasné, že nádvoří nevyprodám. Ale protože nemáme jen hlavní scénu, a víme, že přijede publikum z Prahy, Brna, Hradce Králové či Pardu-

Smetanova Litomyšl 2025, foto: František Renza

Mám téměř hotový program pro rok 2027 a jsem za polovinou dramaturgie pro rok 2028. V rámci operních projektů se díváme dokonce do let 2029 a 2030.

Racek nás symbolicky bere do přírodního světa. Přírodu reflektují i doprovodné programy Výtvarná Litomyšl a Festivalové zahrady.

Program festivalu musíte plánovat dlouho dopředu. Což znamená, že už nyní zhodnocujete zkušenosti obou ročníků, které jste dramaturgicky připravoval.

Vlastně už mám téměř hotový program pro rok 2027 a jsem za polovinou dramaturgie pro rok 2028. V rámci operních projektů se díváme dokonce do let 2029 a 2030. Což je docela šílené.

Z ročníku 2025 jsem si vzal ponaučení, že se nemusíme bát být progresivní. Zjistili jsme, že i na Honeggerova *Krále Davida* dorazilo publikum, které dobře vědělo, na co jde. Stejně jako v případě souboru Kremerata Baltica,

že nikoho drásat, co se týče progresivity, jenže jsme zvolili brněnské nastudování s dirigentem Václavem Luksem, což znamená kompletní, téměř čtyřhodinovou podobu opery.

Nemusíme se zkrátka bát hudby 20. století. Jistě na ni nepříjde to samé publikum, jaké si koupí lístek na muzikál *Elizabeth*, ale právě pestrost, která je s dramaturgií Smetanovy Litomyšle spojená, mi dává smysl.

Zmínil jste „tři sta poučených diváků“. Při vši úctě k zasvěcenosti posluchačů z Litomyšle, vychovaných dekadami festivalu, dostat na náročnou hudbu tři stovky lidí je problém i v metropoli. Musíte plánovat program i vzhledem k dojíždějícímu publiku, že?

bic, mohu si dovolit zařadit náročný komorní projekt do sálu pro tři sta lidí.

Zásadním tématem festivalu je vokální hudba napříč žánry. Všude po Evropě, snad kromě Berlína a Londýna, je problém vyprodát Liederabend, písňový večer. I pro nás byl oříšek pozvat Geralda Finleyho a vyprodát čtyři stovky vstupenek na koncert i tak slavného zpěváka. Návštěvníků jsme nakonec přilákali o něco méně, přes tři sta. Ale opět platilo, že všichni věděli, na co jdou. Mnohdy vážili cestu jen na tento koncert i z velmi vzdálených míst. Proto i na příští rok plánujeme písňový večer světového umělce, jehož jméno zatím neprozradím.

Na místní publikum ale nezapomínáme. Primárně pro něj jsou určeny Festivalové zahrady, koncerty nejružnějších žánrů v Klášterních zahradách, přístupné zdarma. Zahrají si tam i soubory konzervatoří a ZUŠek. Tuhle platformu mám hrozně rád, protože v zahradách bývá pohodová atmosféra.

Dokáže přitáhnout festivalu nové posluchače a ukázat muzikanty v křafasech.

Nalákat vytížené světové hvězdy není jen tak. Často se to daří díky referencím umělců, kteří už na festivalu vystoupili. Zaznamenal jste takovou zpětnou vazbu?

Přivést světové hvězdy vážně není snadné. Poměrně těžký název Litomyšl málokterá z nich dokáže být jen vyslovit. Na mapě velkých evropských festivalů zatím Smetanova Litomyšl není, ale už víme, že „septanda“ mezi umělci funguje. Například pianista Boris Giltburg mluvil o tom, že měl v Litomyšli krásný klavírní večer. A když jsem se tři měsíce po jeho loňském recitálu setkal v Londýně s Geraldem Finleym, zmiňoval se, že náš festival všude chválí. Což mi potvrdil i Jakub Hrůša, jenž dirigoval inscenaci *Toscy*, kde Gerald Finley zpíval.

Jde o běh na dlouhou trať. Ale myslím, že se nám daří umělce, ač vědí, že budou

Smetanova Litomyšl 2025, foto: František Renza

muset absolvovat kus cesty z pražského nebo vídeňského letiště, přesvědčovat, že vystoupení na festivalu za to stojí. Že jim ohlas publika dává smysl a nejde pouze o honorář.

Samozřejmě nám pomáhá samotný fakt, že Litomyšl je rodištěm Bedřicha Smetany. Světoví interpreti Smetanu znají, byť jeho hudbu třeba nemají v repertoáru, a zajímají se o jeho životopis. Naší ambicí je inspirovat špičkové

hudebníky, aby do svého repertoáru Smetanu zařadili. Což se povedlo právě v případě Borise Giltburga. Stejně tak David Robertson přijal náš požadavek, aby na zahajovacím koncertu, jak je zvykem, zazněla i Smetanova kompozice. Následovala diskuse, ze které vyplynulo, že by pana Robertsona zajímaly Smeta-

se dohodli, že z důvodů mojí zaneprázdněnosti činnost dua ukončíme. Vlastně mi to přijde i fér, když při vybírání zpěváků do programu nemám „střet zájmů“.

Zazpíval jste si i s Bobbym McFerrinem, jaké to bylo?

Boží! Chystali jsme s McFerrinovým sbor-
mistrem do not vypsane skladby z alba

Zpívat s Bobbym Mc Ferrinem pro mě osobně byl jeden z největších muzikantských zážitků v životě.

novy *Švédské symfonické básně*. Naposílal jsem mu je a vybrali jsme *Valdštyňův tábor*.

Určitě vám jako dramaturgovi pomáhá i dřívější profesionální pěvecká dráha. Znáte obor i z pohledu umělce. Ale nechybí vám zpěv?

Nechybí! Dostal jsem se do pozice, kde mě více než aktivní zpívání baví dávat lidem dohromady. Rád vzpomínám, jak jsme v dobách, kdy jsem býval členem umělecké rady festivalu Lípa Musica, propojili Martinů Voices a Pavel Haas Quartet a vznikla úplně nová hudba. Podobně jsme loni v rámci Smetanovy Litomyšli propojili tanečníka Kristiána Mensu se Sukovým kvartetem. Geneze podobných projektů, kreativita, povídání s umělci o tom, čím by se chtěli představit, pro mě znamená nejvíc.

Určitě mi ale pomáhá, že jsem vyšel z okruhu aktivních muzikantů a získal tam kontakty. Což započalo už během studií. Byl jsem na HAMU v ročníku s lidmi jako Jakub Hrůša, vedle na pokoji na kolejích bydleli Ivo Kahánek a Martin Kasík...

Jsem strašně rád, že jsem zpěv vystudoval a mohl se mu léta věnovat. Ale práce ve funkci uměleckého šéfa festivalu je tak náročná, že nemám čas cvičit a zkoušet. Zažil jsem nádherných čtrnáct let v souboru Schola Gregoriana Pragensis, zpíval s ansámblu Collegium 1704, Musica Florea nebo Ensemble Inégal. Ale nyní už bych se trochu styděl, že bez pravidelného zkoušení nemohu podat naprosto profesionální výkon. I s Martinem Prokešem, se kterým jsme měli Duo Kchun a natočili dvě desky, což byla nádherná spolupráce, jsme

VOCaBuLarieS pro koncerty v Česku v roce 2010. Měli jsme se k McFerrinovi přidat na poslední tři písně. A nekecám, Bobby McFerrin za námi přišel deset mi-

Foto: archiv Smetanovy Litomyšle

nut před zahájením koncertu, ať s ním jdeme na pódium rovnou. Což pro nás „klasické“ zpěváky, zvyklé zpívat z not, byla ohromná výzva. Pro mě osobně šlo o jeden z největších muzikantských zážitků v životě. McFerrin má dar, že i když se nejdříve stydíte, doslova vás otevře i před tisícovkou diváků a vy si najednou začnete bezprostředně hrát.

Což nabízí můstek zpět do Litomyšle, konkrétně ke zmíněným Jazzovým jízdám v Jízdárně.

S nápadem na Jazzové jízdy přišel můj předchůdce Vojtěch Stříteský. A protože ve svém volném čase neposlouchám jenom klasiku, vyrostl jsem například na funky, rozhodl jsem se v Jazzových jízdách pokračovat. Hned napoprvé to vyšlo výborně, kapela Kennedy Administration loni Jízdárnu úplně „rozsekala“. Na Jazzových jízdách je hezké i to, že se na nich seje publikum nejružnějšího věku.

Jazzové inspirace navíc přesahují i program „jízdy“. Proto letos zazněla i Gershwinova jazzová opera *Porgy And Bess*. ●